

Правила побудови нормативно-правових актів

Структурними елементами нормативно-правового акта (далі – НПА) є преамбула, розділи, глави, статті, пункти, підпункти, частини, абзаци.

Статті та пункти НПА – основні структурні елементи нормативно-правового акта, що містять нормативні положення. Статті, як правило, повинні мати назву, що відображає їх зміст. Статті НПА позначаються арабськими цифрами, після яких ставиться крапка. Назва пишеться малими літерами в тому ж рядку. Пункти позначаються арабськими цифрами з крапкою і назви не мають.

Статті НПА можуть поділятися на частини (абзаци) або пункти. У свою чергу частини можуть поділятися на абзаци; пункти – на підпункти, частини або абзаци; підпункти – на частини або абзаци.

Глави НПА – структурні елементи нормативно-правового акта, що поєднують в собі статті (пункти) цього акта. Глави позначаються арабськими цифрами і повинні мати назву, яка пишеться прописними буквами і розміщується в центрі рядка.

Розділи НПА – структурні елементи НПА, що об'єднують глави цього акта. Розділи позначаються римськими цифрами і повинні мати назву, яка пишеться прописними буквами і розміщується в центрі рядка.

Абзац НПА – частина тексту, що виділяється відступом в першому рядку і починається з малої літери, крім першого абзацу частини, який починається з великої літери. Абзаци, як правило, закінчуються крапкою з комою, крім першого абзацу відповідного структурного елементу, який закінчується двокрапкою, і останнього абзацу, який закінчується крапкою.

Підпункти НПА – абзаци, які є складовою частиною пункту і позначаються кількома арабськими цифрами з крапками після кожної з них, перша з яких позначає номер пункту.

Частина НПА – структурний елемент НПА, що складається з абзацу (кількох абзаців) і представляє собою смислову єдність. Частина починається з великої літери і закінчується крапкою, крім останньої частини підпункту, яка може закінчуватися крапкою з комою. У разі, якщо частина складається з кількох абзаців, абзаци починаються з малої літери, крім першого абзацу частини, який починається з великої літери. При цьому перший абзац частини закінчується двокрапкою, всі наступні – крапкою з комою, крім останнього абзацу, який закінчується крапкою.

Якщо частина є структурним елементом пункту або підпункту, то перша частина пункту, підпункту, як правило, починається з арабської цифри з крапкою, після якої йде прописна буква, або з декількох арабських цифр з крапками після кожної з них, після яких йде мала літера.

Нумерація розділів, глав, статей, пунктів (крім пунктів в статтях) повинна бути наскрізною для всього НПА, пунктів в статтях – наскрізна для кожної статті, підпунктів – наскрізна для кожного пункту.

Під час підготовки проекту акта органу влади слід дотримуватися вимог до його внутрішньої структури, які залежать від виду акта органу влади.

ЗАКОНИ

Закон поділяється на:

- розділи (глави);
- статті;
- частини і пункти;
- абзаци і підпункти.

Внутрішній поділ закону залежить від його обсягу і змісту.

Великі за обсягом закони поділяються на розділи (глави). У розділи (глави) об'єднуються нормативні положення, які стосуються одного правового інституту або питання. Розділи і глави мають назву і нумеруються: розділи – римськими, глави – арабськими цифрами.

Приклад

Розділ V ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Розділи (глави) поділяються на статті. Нумерація статей здійснюється арабськими цифрами.

Статті можуть поділятись на частини і пункти. Частини статей і пунктів, у свою чергу, можуть поділятися на абзаци і підпункти.

Якщо стаття значна за розміром і містить декілька частин, частини для зручності також нумеруються. Але від цього частина пунктом не стає, оскільки частина статті – це завжди правова норма, а пункт – окреме питання. Пункти також нумеруються цифрами або літерами в дужках.

УКАЗИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Укази Президента України поділяються на статті, які можуть поділятись на частини і пункти. Статті нумеруються арабськими цифрами, слово «стаття» при цьому не зазначається.

АКТИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Акти Кабінету Міністрів України поділяються на пункти (як базовий елемент), які, у свою чергу, можуть поділятися на абзаци та підпункти.

Пункти і підпункти нумеруються арабськими цифрами (підпункти – з дужкою).

Великий за обсягом акт поділяється на розділи (підрозділи) тоді, коли є можливість згрупувати пункти в цілісний блок питань, що становлять предмет правового регулювання акта. Розділи можуть нумеруватися за наявності в них підрозділів, які не нумеруються.

Відповідно до абзацу п'ятого підпункту 3 пункту 20 Постанови Кабінету Міністрів України від 06.09.2005 № 870 «Про затвердження Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України» до змісту проекту положення або іншого нормативно-правового акта, який передбачається затвердити постановою, встановлюються такі вимоги стосовно стилю і викладу: якщо в тексті проекту документа є посилання на статті, частини, пункти, підпункти та абзаци статей законів або указів Президента України, *номери статей, пунктів, підпунктів (коли вони зазначені цифрами) пишуться цифрами, а частин статей, абзаців – словами.*

Приклад

у другому реченні абзацу третього пункту 3
у підпункті 3 пункту 5 цього Положення
у частині першій статті 14 Закону України «Про звернення громадян»

НАКАЗИ

Наказ може містити такі структурні одиниці:

- пункти;
- підпункти;
- абзаци.

Структурні одиниці наказу починаються з абзацного відступу та повинні мати:

пункти – наскрізну порядкову нумерацію, яка позначається арабськими цифрами з крапками;

підпункти – наскрізну в межах пункту порядкову нумерацію, яка позначається арабськими цифрами до трьох знаків з крапкою або українськими літерами з дужкою;

Приклад

1.1.1., 1.2.1.
а), б), в)

Абзаци пунктів та підпунктів починаються без будь-якої позначки (дефіс, крапка тощо).

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЩО ЗАТВЕРДЖУЮТЬСЯ НАКАЗАМИ

Нормативно-правовий акт, затверджений наказом, може містити такі структурні одиниці:

- розділи;
- глави;
- пункти;
- підпункти;
- абзаци.

Основною, первинною структурною одиницею нормативно-правового акта є пункт.

Пункт може містити підпункти, які за своїм змістом уточнюють, конкретизують і розвивають пункт.

Пункти нормативно-правового акта можуть об'єднуватися в глави – самостійні відокремлені частини предмета правового регулювання.

Глави, пов'язані за змістом і предметом правового регулювання, можуть об'єднуватися в розділи.

Структурні одиниці нормативно-правового акта повинні мати:

розділи та глави – коротку, чітко сформульовану назву;

розділи – наскрізну порядкову нумерацію, яка позначається римськими цифрами з крапками;

глави – наскрізну в межах розділу порядкову нумерацію, яка позначається арабськими цифрами з крапками;

пункти – наскрізну в межах глави (розділу) порядкову нумерацію, яка позначається арабськими цифрами з крапками, і починаються з абзацу;

підпункти – наскрізну в межах пункту порядкову нумерацію, яка позначається арабськими цифрами до трьох знаків з крапкою або українськими літерами з дужкою, і починаються з абзацу.

Приклад

1.1.1., 1.2.1.

а), б), в)

Абзаци пунктів та підпунктів починаються без будь-якої позначки (дефіс, крапка тощо).

У тексті нормативно-правового акта посилення на номери розділів, глав, статей, пунктів нормативно-правового акта зазначаються цифрами, номери частин статей і абзаців – словами, номери підпунктів – цифрами або літерами в лапках.

Приклад

згідно з розділом III, у статті 25, пунктом 5, частина перша статті 7, в абзаці шостому підпункту «б» пункту 13, підпункт 4.23 пункту 4 глави 2 розділу V